

и средства ведения войн. Современные вызовы и угрозы системе глобальной информационной безопасности привели к переосмыслению концептуальных и практических основ международного сотрудничества в сфере информационной безопасности. В статье анализируются подходы к пониманию природы и видам угроз, модели системы глобальной информационной безопасности.

Ключевые слова: безопасность, информационная безопасность, киберпространство, угрозы, модель

Abstract. The formation of the information society, the globalization, the development of advanced technologies and new challenges of modern times have led to the emergence of new methods of warfare and radically changed the system of international security. The principles, resources and means of warfare have changed significantly. Modern challenges and threats to the global information security system have led to a rethinking of the conceptual and practical foundations of international cooperation in the field of information security. The article analyzes the approaches to understanding the nature and types of threats, the model of the global information security system.

Key words: security, global information security, cyberspace, threats, model.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Фролова О. М. Роль ООН в системі міжнародної інформаційної безпеки. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2018. №18-19. URL : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3468.
2. Інформаційні операції та безпека суспільства: загрози, протидія, моделювання: монографія / В. П. Горбулін, О. Г. Додонов, Д. В. Ланде. К.: Інтертехнологія, 2009. 164 с. URL : <http://dwl.kiev.ua/art/gdl/>.
3. Войціховський А. В. Формування системи інформаційної безпеки в рамках ООН. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми: тези доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Консультат. місія Європейського Союзу. Харків : ХНУВС, 2019. С. 40–42. URL : http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5333/Pravookhoronna%20funktsiia%20derzhavy_konferentsiia_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
4. Кормич Б. А. Правова регламентація інформаційної безпеки України . *Держава і право*. 2003. Випуск 17. С.193–198.
5. Гапеева О. Міжнародна інформаційна безпека – ключовий напрям діяльності Шанхайської організації співробітництва: 2006 – 2017 рр. *Східноєвропейський історичний вісник*. 2017. Випуск 4. С.155–163. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/111226-245988-1-PB.pdf>.
6. Nye J. S. America’s Informational edgel Strategy and force planning. URL: <http://ics.leeds.ac.uk/papers/vp01.cfm?outfit=pmt&requesttimeout=500&folder=49&paper=155>.
7. Гриняев С. Особенности информационной войны во время агрессии НАТО против Югославии (по материалам открытой печати). URL : <http://www.narod.ru/warfare/grinyaev/page008.htm>.
8. Гриняев С. Н. Информационная война: история, день сегодняшний и перспектива. URL : <http://www.narod.ru/warfare/grinyaev/page009.htm>.

УДК 34:004.774(045)

ДОМЕННЕ ІМ'Я: АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО РЕЖИМУ

В. М. Борівська, Т. В. Михайліна

Анотація. У даній статті проаналізовано сучасний стан правового регулювання домену, а саме досліджено законодавство та думки науковців щодо визначення правової природи доменного імені. Разом з тим, виявлено такі проблемні питання як лише фрагментарне правове регулювання домену, що як наслідок породжує нові порушення прав власників доменних імен та неспроможність останніх на відповідний захист. В ході дослідження визначено правову природу домену та необхідність створення спеціального закону з метою правового врегулювання даного питання. Методологічною основою роботи є порівняльно-правовий метод та метод аналізу.

Ключові слова: домен, доменне ім'я, веб-сайт, об'єкт права інтелектуальної власності, мережа Інтернет;

Мережа Інтернет з'явилася лише в другій половині минулого століття, але на цей час починає займати невід'ємну частину нашого життя. Даний факт зумовлює створення окремого механізму правового регулювання відповідних суспільних відносин з урахуванням технічних особливостей мережі.

З будь-якою інформацією, яка розміщена в мережі Інтернет, ми маємо змогу ознайомитися саме через веб-сайти та їх складові – веб-сторінки. Домен є безумовною частиною веб-сайту, без якого „життєдіяльність” останнього є абсолютно неможливою, оскільки доменні імена виконують функцію ідентифікатора. Разом з тим, домен є унікальним для кожного веб-сайту, що породжує необхідність створення правової охорони останнього. На сьогодні законодавство України проходить етап лише формування відповідного правового регулювання, що негативно впливає на загальний стан суспільних відносин у даній сфері. Ще одним проблемним питанням є наявність у науковців цілої низки теорій щодо визначення правової природи домену, що ускладнює процес створення відповідного правового механізму.

Дослідженням правового режиму домену займалися такі науковці як, Ю. Є. Атаманова, А. В. Кирилюк, А. О. Гордеюк, К. О. Зеров, Д. В. Бойко, В. В. Бонтлаб, В. С. Гура, Р. Є. Еннан, О. О. Кирилюк, Н. І. Майданик, Н. Г. Некіт, О. І. Харитоновна, Г. О. Ул'янова та ін., проте проблема є настільки багатоаспектною та новою для юридичної науки, що потребує дослідження, а отже, є актуальною.

Цілями статті є узагальнення наукових підходів щодо визначення правового режиму домену, а також обґрунтування власної позиції з цього приводу.

Головною метою домену є ідентифікація та адресація веб-сайту в мережі Інтернет, що реалізується завдяки системі доменних імен (DNS), яка являє собою розподільчий механізм перетворення імені хоста (комп'ютера або іншого мережевого пристрою) в IP-адресу [1, с. 94].

Правове положення доменів визначається правилами Інтернет-корпорації з присвоєння імен та номерів (Internet Corporation For Assigned Names and Numbers, далі – ICANN) та низкою вітчизняних нормативно-правових актів. Разом з тим, поняття «домену» затверджено в кількох нормативно-правових актах. Так, згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 12.04.2002 р., № 522 «Про затвердження Порядку підключення до глобальних мереж передачі даних», домен – частина адресного простору в мережі Інтернет, призначена для ідентифікації комп'ютера або групи комп'ютерів, де доменне ім'я – буквенно-цифровий вираз, що ідентифікує будь-який комп'ютер абонента у мережі Інтернет [2]. Як вбачається із ст. 1 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», доменне ім'я – це ім'я, яке використовується для адресації комп'ютерів і ресурсів в Інтернеті [3]. Крім того, дане поняття деталізується у ст. 1 Закону України «Про телекомунікації», відповідно до якої, домен – це частина ієрархічного адресного простору мережі Інтернет, яка має унікальну назву, що її ідентифікує, обслуговується групою серверів доменних імен та централізовано адмініструється [4].

На основі вищевказаних положень, можна зробити висновок, що в законодавстві України відсутній єдиний підхід до розуміння домену та доменного імені, що породжує проблеми при визначенні правової природи зазначених техніко-юридичних явищ.

При цьому, не буде помилкою ототожнення понять «домен» та «доменне ім'я», оскільки домен за своєю сутністю і є найменуванням.

Що ж до наукової точки зору визначення правової природи домену, то в дослідженнях вчених та судовій практиці зустрічаються такі визначення даного поняття, як:

- об'єкт, що не відноситься до цивільних прав, натомість, об'єктом цивільних прав є право адміністрування (використання) доменного імені, яке належить особі на підставі договору про надання послуг, що надаються реєстратором доменних імен;
- різновид майна;
- ототожнення зі знаками для товарів і послуг;
- самостійний об'єкт інтелектуальної власності.

Перш за все, слід зазначити, що доменне ім'я є унікальним для кожного веб-сайту, тому відношення останнього до об'єктів інтелектуальної власності є безумовним, оскільки для створення останнього необхідно здійснити певну інтелектуальну діяльність з вигадання певної назви.

Тим не менше, серед дослідників найпоширенішою є позиція щодо ототожнення домену із знаками для товарів і послуг, оскільки зазвичай доменне ім'я відображає, або знак для товарів і послуг, або комерційне найменування, або ім'я фізичної особи. Так, на думку М. В. Петрова, доменне ім'я або домен є одним із засобів індивідуалізації суб'єктів господарювання, а також некомерційних юридичних осіб і фізичних осіб у мережі Інтернет [5, с. 95].

Відповідна теорія базується на однаковості функцій домену та знаків для товарів та послуг, а саме, доменне ім'я здійснює ідентифікаційну функцію, аналогічну той, що виконує для користувачів товарами або послугами такий об'єкт інтелектуальної власності, як знак для товарів та послуг (торговельні марки).

Разом з тим, з вказаною позицією не можна погодитися, з урахуванням наступного. Як вказують Д. Д. Іваненко та В. О. Сітак, розгляд доменного імені виключно як різновиду знаків для товарів і послуг призводить до ігнорування його технічних елементів. При визначенні правової природи доменного імені необхідно враховувати його технічну природу, мету та способи реєстрації й використання, комерційну цінність як товару [6, с. 26].

Оскільки, як вже зазначалось вище, доступ до веб-сайту може отримати будь-хто в будь-якому місці у світі, тобто домен містить ознаку транскордонності. У зв'язку з тим, що правова охорона на знаки для товарів і послуг поширюється лише на території певної країни їх реєстрації, то правова охорона доменів є просторово ширшою і тому не може ототожнюватися з правовою охороною знаків для товарів і послуг. Додатковою відрізняючою ознакою доменного імені є те, що не існує для останнього спеціального переліку товарів і послуг, на відміну від торговельної марки (Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків).

Крім того, суб'єктний склад власників домену є ширшим, ніж у знаків для товарів і послуг. Так, торговельні марки можуть зареєструвати лише суб'єкти приватного права (фізичні та юридичні особи) для їх ідентифікації в цивільному (господарському) обігу, а доменні імена згідно з п. 1.8. «Правил домена.UA» поділяються за їх призначенням на дві категорії: публічні, тобто ті, що адмініструються в інтересах громадськості; приватні, тобто такі, що адмініструються певною особою у своїх власних інтересах [7, с.78].

При цьому, слід також зазначити, що відповідно до законодавства у якості товарного знаку можуть використовуватися будь-які позначення чи комбінація позначень, в тому числі власні імена, літери, цифри, зображувальні елементи, кольори та комбінація кольорів. В свою чергу, доменне ім'я може мати лише буквенно-цифровий вираз, що ідентифікує будь-який комп'ютер абонента в мережі Інтернет, тобто використовується лише буквенно-цифрова послідовність символів з певною довжиною (максимум – 63 символи).

Як вбачається з аналізу Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», домен визначається як окремий об'єкт, враховуючи ч. 2 ст. 20, де вказується, що «порушенням прав власника свідоцтва вважається також використання без його згоди в доменних іменах знаків та позначень, вказаних у пункті 5 статті 16 цього Закону». Тобто законодавець припускає використання знаків для товарів і послуг в доменних іменах, але не ототожнює їх.

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що домен є самостійним об'єктом інтелектуальної власності та характеризується як засіб індивідуалізації.

Разом з тим, крім проблеми визначення правової природи, в суспільстві постає проблема так званого кіберсквотингу або кіберзахоплення доменних імен недобросовісними суб'єктами, що використовують їх у подальшому для власних комерційних цілей.

Дана проблема виникла внаслідок майже повної відсутності правового регулювання суспільних відносин щодо доменного імені. На сьогодні в законодавстві існує лише одна норма, що передбачає порушення прав на домен, а саме, ч. 2 ст. 20 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», але при цьому вона вказує на порушення,

пов'язане лише з незаконним використанням торгівельної марки в доменному імені і не враховує відповідно інтереси власника доменного імені.

Тому слушною видається думка А. О. Гордеюка про доцільність ухвалення спеціального закону, який передбачав би правовий механізм регулювання суспільних відносин у сфері об'єктів права інтелектуальної власності, що не використовуються поза мережею Інтернет, зокрема доменів [7, с. 78]. Цей закон матиме на меті виділити окремий об'єкт права інтелектуальної власності – домен, встановити його правовий режим, статус власника доменного імені та забезпечити ефективний захист порушених прав та інтересів останнього.

Висновки. Таким чином, у законодавстві не існує єдиного підходу до визначення понять «домен» та «доменне ім'я», разом з цим, не закріплено в нормативно-правових актах України і відповідної правової основи регулювання відносин щодо домену.

З аналізу положень НПА та наукових досліджень стає зрозуміло, що домен є окремим об'єктом права інтелектуальної власності та відноситься до інституту засобів індивідуалізації, враховуючи його ціль – ідентифікацію веб-сайту. Але при цьому його не можна ототожнювати із знаками для товарів і послуг, оскільки його правова охорона є ширшою та має свої суттєві відмінності.

Враховуючи вищевказане, виникає необхідність ухвалення окремого спеціального закону, який встановить особливий режим для домену, як об'єкту, що не існує поза мережею Інтернет, та матиме на меті створення механізму захисту порушених прав власників доменних імен.

Аннотація. В данном исследовании анализируется современное состояние правового регулирования домена, а именно исследовано законодательство и мысли ученых по определению правовой природы доменного имени. Вместе с тем, выявлены следующие проблемные вопросы, а именно только фрагментарное правовое регулирование домена, что как следствие порождает новые нарушения прав владельцев доменных имен и невозможность достаточной защиты последнего. В ходе исследования определены правовая природа домена и необходимость создания специального закона для правового урегулирования этого вопроса. Методологической основой работы является сравнительно-правовой метод и метод анализа.

Ключевые слова: домен, доменное имя, веб-сайт, объект права интеллектуальной собственности, Интернет.

Abstract. This study examines the current state of domain law, namely the law and scientists' thoughts on determining the legal nature of the domain name. However, the following issues have been identified, namely only fragmented domain law regulation, which leads to new infringements of the rights of domain names owners and the impossibility of sufficient protection of the domain name. The study identified the legal nature of the domain and the need for a special law to address the issue. The methodological basis of the work is the comparative law method and the method of analysis.

Key words: domain, domain name, web site, object of intellectual property right; the Internet.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Клименко А. А., Каландей В. О. Проблеми реалізації права інтелектуальної власності на інформаційні ресурси в Україні. *Актуальні проблеми приватного права: матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф.* (Ірпінь, 28 листопада 2019 р.). Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2019. С. 93–96.
2. Про затвердження Порядку підключення до глобальних мереж передачі даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2002 р., № 522. *Офіційний вісник України.* 2002. № 16. Ст. 864.
3. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 р., № 3689-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України.* 1994. № 7. Ст. 36. (Із змінами).
4. Про телекомунікації: Закон України від 18 листопада 2003 р., № 1280-ІV. *Відомості Верховної Ради України.* 2004. № 12. Ст. 155. (Із змінами).
5. Петров М.В. Доменне ім'я як засіб індивідуалізації в цифровому середовищі. *Часопис цивілістики.* 2019. № 33. С. 92–96.
6. Іваненко Д. Д., Сітак В. О. Правова природа доменних імен в мережі Інтернет. *Правові горизонти.* 2018. №8(21). С. 21-27.
7. Гордеюк А. О. Проблема вдосконалення правового регулювання веб-сайтів і доменних імен в умовах інформатизації суспільства. *Гуманітарний часопис.* 2019. № 2. С. 73–83.